

Zápis pracovní skupiny pro oblast životního prostředí

Program rozvoje města Zubří na období 2021–2025

Návrh opatření a aktivit v oblasti životního prostředí

Motto:

Péče o životní prostředí je nesmírně důležitou činností celospolečenského významu, neboť zdravé životní prostředí je základem zachování lidské existence a zdravého vývoje společnosti, životní prostředí je podstatným faktorem životní úrovně obyvatelstva, úroveň životního prostředí je stále důležitějším faktorem ekonomického růstu.

Obsah

1. Úvod	- 2 -
2. Analýza výchozího stavu, vývojové trendy.....	- 3 -
NÁVRH OPATŘENÍ A AKTIVIT	
3. Veřejná prostranství a městská zeleň	- 5 -
4. Zeleň ve volné krajině	- 6 -
5. Odpadové hospodářství	- 7 -
6. Vodní toky.....	- 8 -
7. Územní plánování	- 8 -
8. Jiné	- 9 -

1. Úvod

Zdravé životní podmínky jsou jedním ze základních předpokladů spokojeného života jednotlivce i celé společnosti. Péče o ně, o jejich vytváření a ochranu patří mezi každodenní úkoly všech samosprávných i státních orgánů veřejné správy a je nedílnou součástí všech rozvojových územních plánů.

Při zpracovávání předchozích plánů strategického rozvoje města byla problematika tvorby a ochrany životního prostředí rovněž rozpracována, avšak v návrhové části se mezi přijatými opatřeními neprojevila. O tom, že je stále co zlepšovat, napovídá srovnání s některými okolními obcemi, které vzhledu a bezpečnosti, například veřejných prostranství, věnují větší pozornost ke spokojenosti vlastních občanů i návštěvníků.

2. Analýza výchozího stavu, vývojové trendy

Z klimatického hlediska a z hlediska přírodních charakteristik jsou základní předpoklady pro pobyt a zdravý životní styl obyvatel města relativně příznivé. Vděčíme za to především příznivé poloze Zubří v podhůří lesnatých hor v údolí Rožnovské Bečvy a jejích přítoků potoka Starozuberského, Hodorfského a Hamerského. Od severu je pak město alespoň částečně chráněno lesnatým pohořím Veřovických vrchů před pronikáním znečištění z průmyslové oblasti Slezska.

2.1 Stav lesních porostů

Více než polovina katastru Zubří je sice pokryta lesem, (alespoň podle rozlohy pozemků určených pro funkci lesa), z hlediska příznivého působení na stav životního prostředí je však význam lesních porostů výrazně oslaben přírodními kalamitami a vynucenou ozdravnou těžbou v průběhu několika posledních let. Následná obnova porostů a žádoucí druhová změna bude velmi náročná a bude trvat několik let. Pozitivní výsledky obnovy lze očekávat až v průběhu několika generací.

O to více nabývá na důležitosti výsadba, údržba a péče o obnovu rostlé zeleně v urbanizované části města a přilehlém okolí. Význam rostlé zeleně, především keřových remízků a vzrostlých soliterních stromů i malých lesíků pro život drobné zvěře, ale i z hlediska vzhledu krajiny, byl v poledních desetiletích podceňován a dokonce považován za překážku pro efektivní zemědělskou činnost, jejíž vliv se naplno uplatnil při kolektivizaci v padesátých letech.

2.2 Půda

Pozemková úprava a následné slučování zemědělských pozemků do velkých ploch bez ohledu na svažitost terénu se v průběhu společného hospodaření projevila negativně na výrazném zhoršení kvality orné půdy, zejména úbytkem organických složek. Situaci často zhoršovaly i nepromyšlené osevnické postupy, působení těžké zemědělské techniky a nedostatek přírodního hnojení. Sporné z hlediska pozitivního přínosu zůstávají i rozsáhlé sítě melioračních zařízení, které se navíc staly často nefunkční a v mnoha ohledech kontraproduktivní.

2.3 Voda v krajině

Třetí oblastí negativního projevu, který lze připsat na vrub kolektivizace a intenzifikace zemědělského hospodaření, je čistota a stav vody ve vodních tocích. Zatímco ještě počátkem padesátých let byly všechny tři potoky plné ryb, raků a drobných vodních živočichů, současný stav dříve obvyklý vodní život téměř vylučuje. Kromě zvýšené chemizace v zemědělství, lesnictví ale i domácnostech se zde negativně připojuje dlouhodobě snižující stav tekoucí vody v důsledku klimatických změn, snižující se zádržné schopnosti krajiny ale částečně i nesprávného zaústění srážkových vod do splaškové kanalizace.

Vodní toky samy o sobě jsou ve stavu nedokončené údržby po devastujících povodních v posledních desetiletích, z nichž největší škody napáchaly povodně v r. 1997 a 2009, kdy došlo k trvalému poškození většiny zbrzdňujících kamenných stupňů a dalších regulačních opatření vodních děl na vodních tocích Hodorfský (z r. 1941) a Starozuberský (z r. 1923). Od doby těchto velkých povodní jsou oba hlavní potoky ve stavu provizorních úprav břehů koryta a dno obou toků je ve značném spádu bez brzdících regulačních opatření, což pro urbanizovanou část města představuje značné povodňové riziko.

2.4 Voda pitná a vody odpadní

Pokud se týká pitné vody, není Zubří soběstačné z vlastních pramenišť nebo jiných místních zdrojů. Převážná část domácností je závislá na dodávce pitné vody ze skupinového vodovodu vlastněného městem a zásobovaného z dálkového vodovodu ve vlastnictví regionálního sdružení obcí bývalého okresu Vsetín a provozovaného a. s. VaK Vsetín s akciovou spoluúčástí sdružených obcí. Stejná společnost provozuje i síť kanalizačních čistíren a stokových sítí napojených obcí, včetně Zubří. Město Zubří obě sítě postupně rozšiřuje a buduje i do oblasti mimo gravitační dosah, avšak nedostatečný počet připojení, a tím i nízký měrný odběr vody, zhoršuje ekonomiku investic a tlačí na růst ceny služby.

2.5 Tuhé odpady, komunální odpad

V souladu se zákonem o odpadech zajišťuje město shromažďování, odvoz a likvidaci i tuhých odpadů, a to prostřednictvím smluvních partnerů. Otázkou zůstává, zda stávající způsob zůstane vyhovující i pro příští období zpřísnující se legislativy a zda jsou na toto období připraveni původci odpadu a zejména obyvatelé města.

2.6 Doprava a její vliv na životní prostředí

Výrazný vliv na stav životního prostředí začíná projevovat doprava a rostoucí automobilizace a motorizace. Obyvatelé nemovitostí v okolí silnice I. třídy (I/35) ale i okolí ulice Hlavní, Nad Rozcestím, Horní a Starozuberská začínají vnímat zvýšenou hladinu hluku i prašnosti v hodinách zvýšeného provozu. Negativně se projevuje i nedostatek parkovacích míst, zejména v oblasti zástavby rodinných domků.

2.7 Parky, klidové zóny, rekreační zeleň

S rostoucí životní úrovní a rozšiřující se pohybovou a rekreační aktivitou občanů města nabývají na významu účelně a dostupně budované plochy a zóny veřejné zeleně včetně vybavení odpovídajícím mobiliářem. Stávající nabídka odpovídající vzrostlé stromové zeleně, jako je Hůrka, Březovec, lipové aleje kolem Hamerské ulice, břehová alej na hrázi kolem Hamerských rybníků, zahradní parčík u Školy TGM, postrádá systematické zpřístupnění a úpravy z hlediska bezpečnosti. S ohledem na v úvodu zmíněný kalamitní stav lesních porostů je žádoucí hledat jiné lokality pro doplňkovou příměstskou zeleň.

2.8 Čistota ovzduší, exhalace

Vlivem zpřísnující se legislativy a snižujícím se podílem uhelných paliv lze pozorovat výrazné zlepšení stavu ovzduší z hlediska emisí z dálkových zdrojů i z lokálních zdrojů znečištění. Městu však chybí systematická evidence jak jednotlivých zdrojů vytápění, tak monitoring pro vyhodnocení a případná opatření, jak v působnosti samosprávy, tak tlaku na vnější znečišťovatele. Chybí i analýza pro strategická rozhodnutí v oblasti obnovitelných zdrojů energie.

NÁVRH OPATŘENÍ A AKTIVIT

3. Veřejná prostranství a městská zeleň

KŽP navrhuje:

- Pokračovat ve **výsadbě dřevin** v navržených lokalitách a vytipovat další místa, kde by se mohlo vysazovat. Nebát se v intravilánu města vysazovat i méně obvyklé, netradiční druhy a kultivary dřevin. Pořád dokola sadit jen túje, okrasné jalovce a „zlatý déšť“ už dnes není v módě. Celé zastavěné území města by mohlo být jakýmsi „celoplošným arboretem“ – botanickou zahradou od Starého Zubří po sídliště. Týkalo by se to ale jen intravilánu, ve volné krajině by se měly vysazovat hlavně přírodní formy našich domácích dřevin.
- Věnovat pozornost **následné péči o vysazené dřeviny** (pravidelná zálivka v období sucha, výchovný a udržovací řez, povolování úvazků atd.) – toto se až na výjimky neprovádí. **Výsadbou dřeviny starost o ni nekončí!** Často rovněž dochází k fatálnímu poškození báze dřevin sekačkami a křovinořezy při údržbě městských pozemků se vznikem škody ve stovkách a někdy i tisících korun. Není nutné vyžínat trávu až ke kmeni dřeviny, je lepší nechat kolem kmene trochu trávy, než riskovat poranění dřeviny. Pokud však už k poškození dřeviny dojde, je třeba vzniklou ránu co nejdříve náležitě ošetřit.
- Na celém území Zubří dochází v posledních letech k postupnému odumírání smrků. Toto je patrné i v zastavěném území města, kde „odcházejí“ také okrasné „stříbrné“ smrky, které by měly být odolnější než přírodní smrk ztepilý. Je tedy nezbytné, již nyní uvažovat o náhradě za smrk rostoucí u domu služeb, který se každoročně rozsvěcuje jako vánoční strom. Je dost pravděpodobné, že v blízké době dojde i k jeho uschnutí. Než se tak stane, bylo by žádoucí vybrat místo (např. klidové centrum) a na něj již nyní vysadit **nový „vánoční strom“** – KŽP doporučuje nějaký vhodný druh jedle.
- V případě budování náměstí v lokalitě „klidového centra“, **zakomponovat stávající vzrostlé dřeviny do návrhu nového náměstí** tak, aby zůstaly zachovány s perspektivou dalšího nerušeného růstu.
- **Jednat o odkupu pozemku parc. č. 825/2** v k. ú. Zubří s jeho vlastníkem, kterým je pan Aleš Mičkal z Vidče. V případě, že se město stane vlastníkem pozemku, najít pro tento pozemek smysluplné využití včetně doplnění veřejné zeleně v této lokalitě. V současné době je tento pozemek, který se nachází v jižní části sídliště přiléhající k ulici Hamerská, v zanedbaném stavu.
- Při plánování nových stavebních záměrů a při jejich následné realizaci maximálně **zachovávat stávající zeleň**.

- Na území Hůrky realizovat **lesopark** s původními dřevinami, které jsou typické pro Valašsko a jejichž počet se v hospodářských lesích snižuje (tis, jalovec, lýkovec a další).
- Na vrcholu Hůrky vybudovat **rozhlednu** s výhledem do širokého okolí. Oslovit soukromé subjekty za účelem spolufinancování stavby rozhledny (např. mobilní operátoři, poskytovatelé internetu, případně další).
- **Úpravu okolí ZŠ TGM posoudit komplexně jako jeden celek** tak, aby byly navzájem zohledněny všechny nové požadavky na rozšíření využití dané lokality – školní hřiště, řešení dopravní obslužnosti včetně parkoviště pro zaměstnance školy, revitalizace školní zahrady (výukové arboretum), případně další.

4. Zeleň ve volné krajině

KŽP navrhuje:

- Při budování nových polních a přístupových cest ve volné krajině (navržených v rámci komplexních pozemkových úprav) tyto **nové komunikace osázet alejemi stromů**.
- Iniciovat a případně podpořit **obnovu dožívajících stromořadí** podél cest mimo pozemky města, např. alej na ulici Hamerská nebo alej na Pomníček.
- **Zachovat přírodní charakter Hamerského potoka** od Randusek po Hamry. Iniciovat zvýšení ochrany přirozeného vývoje této lokality.
- Podporovat zachování a ochranu lesa v lokalitě **Stříbrník**. Jedná se o přírodní ostrůvek stromů a keřů uprostřed intenzivně zemědělsky využívaného území. Tento remízek poskytuje důležitý záchytný bod využívaný jednak ptáky jako hnízdiště, a potom také i zvěří k odpočinku nebo jako dočasný úkryt.

Stříbrník a jeho propojení „zeleným pásem“ se Starozuberským potokem (červené tečky).

Čtyři lípy rostly cca 100 m jižně od Stříbrníku a cca 300 m východně od ulice ThDr. Metoděje Mičoly (místo označeno oranžovou hvězdičkou).

- Po schválení komplexních pozemkových úprav (KPÚ), případně po realizaci předmětné cesty s tím spojené, **propojit pruhem neobdělávané půdy les ve Stříbrníku s lesem rostoucím podél Starozuberského potoka**. Tuto mez vytvořit na městských pozemcích podél hranice výše uvedené budoucí cesty a osadit ji vhodnými dřevinami.
- Podporovat na pozemcích s výskytem **šafránu karpatského** (a to nejen na pozemcích městských) taková opatření, která přispějí k jeho zachování. Ve škole při výuce (např. v prvouce, přírodopise) zdůrazňovat dětem význam zachování tohoto z mála přírodních unikátů Zubří, aby pak v dospělosti tento přírodní fenomén neničili například (marnou) snahou o jeho přesazení na svoji zahrádku či skalku.
- **Zpřístupnit a vyčistit alej na hrázi Hamerských rybníků** (mezi rybníky a náhonem).
- Oslovit vlastníka pozemku parc. č. 3973/63 v k. ú. Zubří pana Libora Zemana a jednat s ním o **obnově místa pod Stříbrníkem** uprostřed pole, kde se dříve nacházela studánka a rostly tam **čtyři lípy**. Studánka dávno vyschla a z lip zůstala jen torza.

5. Odpadové hospodářství

KŽP navrhuje:

- **Rozšířit počet odběrných míst pro příjem bioodpadů** od občanů. Mohlo by jít jen o jakási určená „překladiště“, odkud by se pak bioodpad převážel na jedno místo. Jedno odběrné místo v Březovci je málo a není dobře dostupné.
- Zlepšit **přístup do bývalé skládky v Březovci**, např. zprůjezdněním její části.
- U stávajících případně i nově umísťovaných **kontejnerů na tříděný odpad** hledat vhodnější začlenění do zástavby. Zvážit jejich oddělení (bariérou, živým plotem atd.) od frekventovaných veřejných prostor – přímý pohled na kontejnery snižuje estetickou hodnotu veřejných prostranství.
- Při plánování výstavby nových veřejných ploch myslet na vhodné a nerušící a zároveň dobře přístupné **umístění kontejnerů na odpad**; stejně tak při rekonstrukci a regeneraci veřejných ploch stávajících.
- Průběžně **udržovat pořádek kolem kontejnerů na odpad**, zejména na frekventovaných veřejných plochách.
- Pravidelně **působit na občany města ohledně třídění odpadů a udržování čistoty veřejných prostranství**, a to opakovaně, např. prostřednictvím osvěty v Zuberských novinách.
- S ohledem na avizovaný konec skládkování je třeba začít s tvorbou **nového systému odpadového hospodářství** našeho města, který by motivoval naše občany co nejvíce odpad třídit, tzn. čím více by občan třídil, tím více by byl ekonomicky zvýhodněn, např. menšími poplatky za svoz odpadů.
- **Sledovat bývalou skládku v Březovci** – alespoň jedenkrát ročně monitorovat pohyby svahu a obsah škodlivin ve vodách vytékajících z tělesa skládky. Dle názoru KŽP by mohlo jít o starou ekologickou zátěž, která by se mohla pro město Zubří stát nebezpečnou „časovanou bombou“.

6. Vodní toky

KŽP navrhuje:

- **Udržovat koryta potoků** v „esteticky“ přijatelné podobě. Pokud nedojde k dohodě se správcem toků, tak to provádět v režii města. Jde o odstranění vysoké bylinné vegetace z koryt potoků v zastavěném území města alespoň jedenkrát ročně. Správce toku (LČR) považuje tuto vegetaci za „přirozená bylinná společenstva“, i když se zde vyskytují některé druhy, které jsou v naší flóře nepůvodní, např. netýkavka žláznatá. K výraznému zarůstání koryt dochází zejména v obdobích dlouhotrvajícího sucha a nízké hladiny v tocích.
- Jednat se správcem toků o **výsadbě dřevin** (např. vrb) **na březích potoků** na vhodných místech v zastavěném území města. Tyto dřeviny by jednak zpevnily břehy a také by poskytly stín, který je důležitý pro vodní živočichy a zároveň omezuje zarůstání koryt bylinami.
- **Sjednotit v Zubří provedení a barevnost zábradlí kolem potoků a na mostech.** Pokračovat ve výměně starých, již nevyhovujících zábradlí kolem potoků za nová.
- **Tlačit na správce toků**, aby postupně opravoval a čistil, případně revitalizoval a zkapacitňoval, koryta vodních toků, a poté na jejich březích, pokud to bude možné, vysadil vhodné dřeviny. Nejdříve by měla být opravena záplavová místa, např. u sokolovny.
- **Iniciovat revitalizaci bezejmenného toku vedoucího od Stříbrníku** k Rožnovské ulici. Tento potůček byl nevhodným zásahem zregulován – narovnan, došlo ke zrychlení odtoku. Revitalizace by tuto vodoteč přiblížila zpět k přírodě blízkému stavu, čímž by se obnovily jeho přirozené funkce (vytvoření meandrů by např. zvýšilo retenční schopnost dané lokality a snížilo rozdíly mezi extrémními průtoky).

7. Územní plánování

KŽP navrhuje:

- V rámci zpracování budoucích územních plánů a jejich změn (dále jen „ÚP“) se zaměřit na **zajištění komunikační prostupnosti zastavěného území města.** Zlepší se tím nejen dopravní přístupnost jednotlivých lokalit, ale také např. zimní údržba, svoz odpadů, možnosti při případném zásahu záchranářů nebo v případě nutnosti využití objízdných tras. Z těchto důvodů by bylo vhodné zachovat v ÚP dopravní propojení na sídlišti kolem „internátu“ (č.p. 1075) a také nad sportovní halou směrem do centra města.
- Při zpracování ÚP nebo souvisejících územních studií **vymezovat dostatečné plochy veřejných prostranství a veřejné zeleně**, a to i za cenu snížení počtu stavebních míst. Město má možnost takto postupovat a měla by to být jeho priorita. S ohledem na demografickou prognózu, která předpovídá klesání počtu obyvatel státu a zvyšování podílu seniorů v populaci, by v zájmu města mělo být spíše vytváření co nejlepších podmínek pro život svých obyvatel, než často nesystematické navyšování počtu zastavitelných parcel. Kvalitní veřejný prostor a příjemné prostředí mají mnohem vyšší a zároveň dlouhodobější hodnotu než upřednostňování zájmů jednotlivých vlastníků stavebních pozemků.

- **Při vymezení nových stavebních ploch upřednostňovat spíše lokality v centrální části města**, které jsou snadněji napojitelné na infrastrukturu než hůře dostupné lokality v okrajových částech města.

8. Jiné

KŽP navrhuje:

- Pokud to bude možné, tak řešit **topení některých občanů v zimním období** zakázanými palivy (spalování odpadů). Působit v této oblasti (vždy před začátkem topné sezóny) na občany prostřednictvím Zuberských novin i jinak.
- Vybudovat na území Zubří **naučnou stezku s infotabulemi** o přírodních, historických a dalších zajímavostech z našeho území. Tato stezka by mohla být využívána i při školní výuce dětí a při budování jejich sounáležitosti se svou „rodnou“ obcí.
- V rámci plánování nových komunikací v nových stavebních lokalitách řešit s dostatečným předstihem **názvy nových ulic**. Pod některými názvy ulic jsou v současnosti zahrnuty rozsáhlé plochy (např. Starozuberská, Bořkova) anebo plochy, u kterých se předpokládá další růst (např. Nad Fojstvím). Rozdělení těchto ulic na kratší úseky s vlastními názvy by zlepšilo orientaci při správě města, doručování zásilek i zásahu složek integrovaného záchranného systému, což byl také cíl a původní záměr na počátku označování ulic v Zubří. U lokalit, u kterých byla zpracována územní studie, by bylo vhodné k navrženým ulicím přiřadit názvy co nejdříve.
- **Obnovit některé zaniklé pomníky a opravit stávající pamětní a pietní místa ve městě**, např. obnovit památník v lokalitě na Pomníčku.
- Pokud to bude možné, tak **neupřednostňovat zájmy jednotlivců** či skupin (petice) **před zájmy veřejnými**, zejména při plánování stavebních záměrů, např. upuštění od realizace parkoviště na sídlišti v roce 2015.
- Hledat možnosti **budování cyklostezek na území města**, které by byly vyhrazeny pouze pro cyklisty a bruslaře, tj. mimo chodce – cyklisti a bruslaři se pohybují rychle, takže chodci ať raději chodí jen po chodnících.
- Pokusit se **zapojit do péče o životní prostředí ve městě i podnikatelské subjekty** (Gumárny Zubří, Tesco aj.), např. sponzorstvím (příspěvím na novou zeleň), péčí o prostor, ve kterém podnikají, a jeho nejbližší okolí (výsadba stromů, ale i květinové záhony, závěsné květinové truhlíky atd.).
- **Přizpůsobit hospodaření v lesích měnícím se klimatickým podmínkám**. Změnit druhovou skladbu vysazovaných porostů, místo jehličnatého lesa (smrkové monokultury) vysazovat vícedruhový listnatý les. Neprovádět pálení klestu, těžebních zbytků a kůry – ponecháním na místě snížíme odtok srážkové vody a rozklad této biomasy pomůže novému lesu, dále se nepálením sníží riziko vzniku požáru.
- Tlačit na zemědělce, aby hospodařili tak, aby se co nejvíce **omezila eroze a splach zemědělské půdy** (způsob obhospodařování, výběr plodin, zakládání mezí, případně další protierozní opatření v návaznosti na KPÚ).

- Zvážit možnosti **využití dešťové vody při provozu městských objektů** (zalévání na hřbitově, kropení sportovišť, splachování toalet atd.).
- Oslovit vlastníky pozemků parc. č. 56/1 (Pavel Krupa) a 56/2 (Magdaléna Balhárková), jestli by na svých pozemcích dovolili vybudovat **chodník mezi novou stavební lokalitou „Nad Fojstvím 2“ a areálem základní školy**. Tento propojovací chodník by chodcům z nové lokality výrazně zkrátil cestu ke škole a směrem k městskému úřadu. Pokud by nesouhlasili, pokusit se najít jiné vhodné řešení, např. nad kanalizačním potrubím a dále přes obslužnou komunikaci k hřišti.

Návrh propojovacího chodníku mezi lokalitou „Nad Fojstvím 2“ a areálem ZŠ.

*Zapsal:
Pavel Paseka*